

TELEGRAFUL ROMANU

Nr. 30.

ANUL XXII.

Sabiu in 1830 Aprile 1874.

Telegraful este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Premeritațiunea se face în Sabiu la expeditura joiei, pe afara la c. r. poste cu bani găta prin scrisori francate, adresate către expeditura. Prețului premeritațiunii pentru Sabiu este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

tru celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarhia pe unu anu 8 fl. iera pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țieri streine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. — Inseratele se plătesc pentru întâia ora cu 7 cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

In urm'a sinodului archidiece-sanu.

Ne place foarte multă cându putem vorbi despre rezultate, tocma precum ne desplace de multă cându suntem siliti a vorbi numai de vorbe — mai alesu deca suntu góle. Ne place și mai multu inse cându in lips'a vorbeloru multe și góle avemu sa inregistrámu in anele vietii nóstre nationale, sia pre terenu bisericescu, sia pre terenu politicu, rezultate factice și inca rezultate mari și bine-facátorie pentru presentu și pentru viitoriu.

Sesiunea s'nodale din anulu acest'a, trebuie sa marturisim, ca, in asemenare cu alte sesiuni, ne îndreptatiese a fi nu numai plini de bucuria, ci și mandri. Resultatele ei, in multe privintie, voru remané cá totu atátea suveniru nesterse și epocali in viét'a nóstra publica.

Pétra unghialara din edificiu celu maretu alu acestei sesiuni, este și inse remane, la tóta intempleru, sedinti'a din 10 Aprile, in carea s'au adusu cu unanimitatea cea mai esemplaria cele trei voturi conoșute.

Noi asiá credemu ca spiritulu Marelei regeneratu alu bisericeii și natiunii nóstre din Transilvania și Ungaria, pre care viitorimea lu va cunoșce de siguru sub numele: **Marele Andreiu**, — a trebuitu sa planeze asup'a sinodulu nostru archidiece-sanu. Noi asiá credemu, ca acele spiritu a trebuitu sa inspire și însufletiesca pre membri sinodulu și de aceea au conoșutu și cuprinsu grandet'a cea impunctoria și sublimitatea caracterulu lui **Siagun'a** și unanimu le-a introdusu pentru toti seculii venitori, cá pre unu monumentu netrecatoriu, admirabile și de modelu in actele lor.

Sinodulu archidiece-sanu si prin elu archidiece-s'a a doveditu in adeveru, ca provedinti'a n'a facutu in zadaru minunea de a tramisu pre Moise alu romániloru in tempulu celu mai greu, in tempulu desperatiunii natiunii și bisericeii nóstre, cá cu toiagulu seu archipastorescu sa ne scóta din sclavi'a trecutulu dorerosu și sa ne induca in liér'a promisiunii, in chanaanulu constitutionalu, perdutu de stramosii nostri.

Gruparea in giurulu acestui monumentu maretu, adambrirea și scutinti'a sub principiele, care l'a turnatu și produsu — va fi pentru noi și pentru generatiunile viitorie identicu cu progresulu nationale, cu unitatea spirituale a creștiniloru nostri. Acest'a va fi monumentu de mandria in tempuri normale și faru luminatoriu in tempu fortunosu, faru dicomu, pentru ca elu va luminá cá farulu din margiaca unei mári in intunereculu noptei, in intunereculu eresuriloru politice și bisericesce ce eventuale se potu scólá sa ne amenintia esistinti'a. Atunci in graba ne vomu orientá și vomu gasi limanulu constitutionalu, uniculu carele ne da terenu firmu pentru viét'a siguru precum dá uscatulu celoru ce scapa din valorile nesigure ale márei.

Baza pusa in cestiunea acest'a avemu coventu a o considerá de statornica cu atátu mai vertosu și promitietoria de mai mari rezultate in viitoriu cu atátu mai tare, cu cátu ca de acum se manifestéza unu spiritu mare, unu spiritu care readuna ce au fostu risipitu neintielegerile, care pune osu la osu și incheiatu la incheiatu, dupa cum dice profetulu Ezechielu.

Faotulu de care amintimu nu cade cu totulu in periferi'a sinodulu, inse elu cade in tempulu cátu sesiunea au fostu laolalta, și de aceea totu spiritulu de care

este adiatu, nu numai ca aru si strainu de principiele cele mari ale Marelei Archipastoria, dara tocma este o concepțiune cu totulu inrodita, și unu eflușu din acelea.

Erau óre-care neintielegeri in sinulu societátiiei nóstre, preste cari noi amu trecutulu totu-déun'a cu vederea, fiindu ca nu erau principiali, ei mai multu personali. Dara fiindu ca totusi erau stricacióse și dau cáte odata ansa la diferintie esentiali, pre cari nu voimú a le caracterisá mai de aproape, este bine ca s'au delaturatu și este frumosu ca s'au delaturatu, dupa ce sinodulu și archidiece-s'a s'au pusu sub scutul principieloru Marelei **Andrei**.

Diferintiele astadi au disparutu. Societatea nóstra nationale bisericesca este astadi îndreptatita a se crede ca este un'a și nedespartita, unu trupú și unu sufletu, care nu cunoșce partide și diferintie nici personali și nu voiesce a le mai suferi pre aceste cu nici unu pretiu amestecate iatre principiele conducátorie cátra scopulu bisericeii și natiunii nóstre spre daun'a nóstra.

Eata dara in fati'a umbrei maretu a nemuritorulu Archiereu gruparea in giuru de principie salutarie și imbratsiare fratiesca iatre frati.

Sa nu fimu veseli? sa nu fimu mandri de sesiunea nóstra sinodale din anulu acest'a? Sa nu o salutámu din inima? Sa nu vedemu noi in ea consolidarea ulterioara in tóte principiele, cari sa ne duca la scopulu cátra care amu neduítu și cátra care neduimú și vomu nesuf totu-déun'a?

Suntemu și veseli și mandri, pentru ca monumentulu din 10 Aprile e pré mare și sántu încátu nu ne lasa nici cea mai mica indoieia in inimile nóstre, ca ceea ce s'a facutu nu s'aru fi facutu din inim'a cea mai curata și mai sincera, și sinceritatea duréza mai multu, dice proverbialu germanu, séu tradusu in spiritulu seu: *ce e sinceru e și durabile*. Suntemu veseli și mandri ca sufletulu acestoru lucruri a fostu actualulu presiedinte alu sinodulu Esc. Sea Archiepiscopulu și si Metropolitulu **Procopiu**, carele a condusu aperte sedintiele s'nodali și a cáruu spiritu conciliatoriu a saltatu de bucuria, vediendu ca si cea mai neinsemnata urma de disensiune dispare și fara de nici unu prejudetiu se aduna toti fiii in giurulu programei și stándardulu ereditu dela marele Andreiu. Asemenea, și Archimandritulu **N. Popé** a avutú și acum nobletia și caracterulu seu conoșutu și a conlucratu cu sinceritatea și obicinuita la armonia inaugurata.

Multamiti dara de primulu pasu ce'lu facuramu la umbr'a principieloru repausatulu Archiepu și Metropolitu sa sperámu ca voru urmá și alii dopa noi asemenea acestui'a. Sementi'a cea buna va aduce fructu folositoriu și deca suntemu noi veseli și mandri, viitorimea va fi și maivese și mandra, cáci va fi fericita cându se va vedé incungiorata de tóte pártile cu opere grandóse si se va vedé si dens'a indemnata dela aceste totu maimultu și mai multu la activitate perpetua.

Duminea in 21 Aprile se va chirotoni intru Archiereu **Précuviosia** Sea P. Archimandritu **Teoflu Béndel'a**, denumitu de Majestatea Sea ces. reg. de Archiepiscopulu și Metropolitulu alu Bucovinei și Dalmatiei.

Sinodulu eparchialu aradanu cu 41 voturi contr'a 2 a alesu de vicariu episcopescu și presiedinte la consistoriulu

aradanu pre parintele protopopu din Zernesci **Ioanu Metianu**.

Sinodulu archidiece-sanu.

Siedinti'a VI.

(din 12 Aprile inainte de amédu)

Dupa autenticarea protocolulu din sedinti'a trecuta

Preșidiulu face conoșutu, ca a primitu dela senatulu epitr. pre lánge inventariu odorele pretiósele și cel-a-laltu fondu instructu remasu de Metrop. **Siagun'a** in pretiu de 28,051 fl. 03 xr. și cá inventariulu din 27 Fauru 1874 s'a datu epitropiei arch. spre pastrare.

Se ia spre sciintia cu adausulu, sa se pastredie in acte o copia de pre inventariu.

Punendu-se la ordinea dilei raportulu comisiunii pentru arondarea ppresbiteratelorú cu privire la pitiitiunile incurse

Comisiunea propune cá:

Petiitiunile ce privescu arondarea respective anecsarea unoru comune la alte ppiate sa se dee consistoriulu spre resolvare.

Relativu la sustinerea ppresbiteratulu Lupsia, pentru care s'au rogatu mai multe comune, comisiunea propune, cá petitiunile sa se respinga fiindu acest'a afacere dejá regulata in elaboratulu de arondare.

Propunerea comisiunii se primesce.

Se primesce și propunerea comisiunii, cá petitiunea comitetulu gr. or. din Agnit'a pentru intregirea parohiei sa se transpuna consistoriulu archid. spre resolvare.

Dupa acest'a se incuviintieza concediulu cerutu de deputatii **V. Buzdugu**, **C. Dragusianu**, **Por. Trombitasiu** și **Ion. Gramm'a**.

Rogarea par. **Z. Crisianu** din Siordu ppiatulu Ternavei de susu pentru unu ajutoriu anualu din mil'a imp. se predá consistoriulu. Asemenea se transpune consistoriulu rogarea par. **I. Fulea** sa i se dee o recompensatiune pentru catechisare la institutele din Reginulu sasescu, cu adausulu, cá sa se iee in considerare.

Rogarea comit. par. din Sion'a pentru unu ajutoriu la cladirea bisericeii se predá consistoriulu.

Cererea dep. **Diam. Manole** pentru concediulu pre durat'a sesiunii de fatia

Se incuviintieza.

Aretarea anonima contr'a ppului **Copsi'a** pentru neglenti'a acestui'a in trebile scolarie la propunerea comisiunii se primesce cu aditamentulu facutu de dep. **S. Cupsi'a**, cá consistoriulu sa revideze rapórtelu din disulu ppiatu in fati'a loculu și se raportedie in sesiunea proxima despre acest'a, iera aretári anonime in venitoriu sa nu se mai priméscu.

Petiitiunea fostulu invetiatoriu **Soreanu** se reieptá.

La rogarea civiloru **Z. și I. Mog'a** din Sebesiu pentru ameliorarea stipendioru lui **Zach** și **Eug. Mog'a** studentu in gimn. din Sibiu din fundatiunea Mogaiana comisiunea propune respingerea acestoru petitiuni in sensulu conlucului sin. d. 1873.

Dep. **Bolog'a** propune transpunerea petitiunii la comisiunea bugetaria spre considerare. **Macelariu**, **Popescu Hanea**, **Schiav**, **spriğiniscu** acest'a propunere, carea sa si priméscu.

Presidiulu punendu la ordinea dilei raportulu comisiunii bugetarie referintele **Filipescu** cetesce raportulu amintitu. Dep. cav. **Puscariu** aduce ina-

inte, ca fundatiunea lui **Gojdu** voindu sa-si plátésca detoriile pendinte are lipsa de contragerea unu imprumutu minimum de 75000 fl., pentru care capitalu va solvi pre anu 8%; fiindu ca fondurile arch. au elocatu capitalele sele cu o usura mai mica, maritulu sinodu va radicá fondurile arch. dandu imprumutulu cerutu, de acea propune:

Fundatiunea lui **Gojdu** cere a i se deschide unu creditu din fundatiunile arch. in suma de 75,000 fl. și de acea sinodulu conoșcendu necesitatea se acordeze acestu imprumutu și se imputernicéscu pre Ven. Consistoriu, cá pre lánge observarea formalieloru de asecurarea sumei se realiesdie operatiunea creditulu cerutu.

Dep. **Branu de Leményi** privindu propunerea de sine statátore doresce sa se puna la ordinea dilei dopa finirea bugetulu, ceea ce se si apromite de presidiu.

Primindu-se raportulu comisiunii bug. in genere și urmándu desbaterea speciale referintele

Filipescu cetesce raportulu comisiunii I și II, care se primesce nemodificatu.

Se primesce dupa acest'a:

Bugetulu archidiecesei pre anulu 1874—1875.

Bugetulu archiepiscopiei din Trans. totu pre acestu tempu.

La discusiunea asup'a fondulu Episcopulu **Mog'a**, deputatulu

Bolog'a se róga se se puna la ordinea dilei petitiunea lui **Z. și Ioné Mog'a**.

Cetindu-se petitiunea lui **Z. Mog'a** pentru redicarea stipendiulu seu dela 100 la 500 fl. pentru a puté frecuentá unu politechnicu. iera **E. Mog'a** dela 50 la 100 fl., deputatulu

Bolog'a propune aplacidarea acestoru ajutórie si transpunerea petitiuniloru la Consistoriu spre apretuire.

C. Stezariu arata, ca acest'a rogare numai cu atacarea venitulu acestui fonda menitu spre fructificare se póte considerá.

Deput. **Macelariu** propune acordarea unu stipendiu de 300 fl. lánge stipendiulu de 100 fl. adeca 400 fl. pentru **Z. Mog'a**, iera lui **Eug. Mog'a** unu ajutoriu de 50 fl. lánge cei 50 fl. adeca 100 fl.

Dep. **Popescu**, cu considerare, ca petentii suntu din famili'a fondatorulu propune: sa se dee lui **Z. Mog'a** pre cátu tempu va fi in politechnicu unu stipendiu de 500 fl.; lui **Eug. Mog'a** pána va fi in gimnasia 100 fl. pre anu.

Dupa ce unii deputati sprigienscu propunerea lui **Bolog'a**, alii a lui **Popescu**, dep.

Candrea propune statorirea unu stipendiu de 500 fl. pentru unu technicu si altulu de 100 fl. pentru unu gimnastu din fondulu mogaianu conferinde prn concursu cu consideratiune cátra urmásii fondatorelui.

Votandu-se asup'a acestoru propuneri se primesce propunerea lui **Candrea** și se statoresce bugetulu mai de parte. Dupa acest'a se discutara cele-lalte párti din bugetu și in fine

Preșidiulu pune la ordinea dilei propunerea cav. **Puscariu** de mai susu carea se si priméscu.

Siedinti'a se incheia.

Siedinti'a VII.

(din 12 Aprile 1874. dopa amédu.)

Presiediate: **Nicol. Popé** a Vicariu archiepiscopescu.

Notariu: Ananie Moldovanu.

Siedinti'a s'a deschis dupa amedi la 4 ore si nefiindu protocolulu siedintiei dinainte de amedi gal'a verificarea lui s'a amanato pre siedinti'a venitória.

Presidiulu presentéza o suplica a invetiatorului nepotinciosu Gav. Soreanu pentru unu ajutoriu.

Petitiunea acést'a se predá simplu consistoriului arch. spre a o resólve dupa cum va aflá de bine.

La ordinea dilei se pune referat'a comisiunei esmise din anulu trecut pentru elaborarea unui proiectu de procedura matrimoniale si disciplinaria.

Referintele Dr. I. Borci'a aduce la cunoscinti'a sinodului, cumca comisiunea a primito de alu seu proiectulu elaboratu de densulu si publicatu in „Telegrafulu Romanu“ Nrii 25, 26 si 27 si 'tu recomanda sinodului, cá acest'a sa-lu transpuna consistoriului arch. cu acelu adaqsu, cá acestu Consistoriu sa-lu comunice cu consistóriele celoru—alte eparchii safragane spre dare de opinie, iéra consistóriele nóstre tóte sa-si astérna opiniunile loru prin Escelenti'a Sea Archiepulu si Metropolitulu nostru congressului bisericésu proximu si totu odata doresce, cá acelea opinioni de tempuriu sa se tipáresca si sa se impartiesca inainte de congressu deputafloru congressuali spre pregatire, iéra congressulu proximu sa fia rogatu, cá in acést'a materia se aduca inca in decursulu sesiunei sele o atare lege generale pentru intrég'a metropolia.

Dep. Bolog'a propune, cá fiindu unu elaboratu pentru procedur'a disciplinaria facutu din partea deputatului Branisce, acest'a sa se provóce, a transpune acelu elaboratu la comisiune spre censurare si opinare, cá apoi asemenea sa se transpuna prin Consistoriu la celelalte consistórie spre a-si dá si acestea opinione loru, si in fine sa se substérna congressului proximu cá proiectu de lege din partea sinodului arch.

Deputatulu PISO 'si esprima multietim'ia fatia cu dep. Borci'a pentru elaborarea proiectului de procedura matrimoniala.

Dep. Anan. Moldovanu e in contr'a propunerii comisiunei, din motivu ca elaboratul comisiunei aru trebui mai întâiu sa se desbata in sinodu si sa se primésc de acest'a cá alu seu si numai atunoi sa se recomende congressului cá proiectu de lege alu sinodului arch.

Dupa o desbateré mai lunga, la carea participa Bolog'a, Branu de Lemeni, Hanni'a, Puscariu, Pred'a, cav. Puscariu si referintele comisiunei Borci'a

S'a primito propunerea comisiunei in legatura cu propunerea dep. Bolog'a.

La ordinea dilei vine referat'a comisiunei pentru propuneri.

Referintele Olariu referéza asupra propunerii dep. Diam. Manole, cá interpelatiunile facute in sinodu sa se respunda din partea presidiului in trei dile seu celu multu in tempulu cáuti'ene sesiunea, in carea s'a facutu interpelatiunea si numai in casuri mai momentóse sa se amane pre sesiunea venitória.

Comisiunea propune trecerea la ordinea dilei preste acést'a propunere relativa la interpelatiuni, fara de a se mai luá in vre-o consideratiune.

Dep. An. Moldovanu pledandu pentru propunerea din cestiune cere sa se puna la ordinea dilei si sa se pertracteze. Oratorulu o recomanda spre primire cu modificatiunea, cá terminulu de trei dile sa remana afara.

Dep. Popa spriginisce propunerea dep. Moldovanu.

Dep. N. Cristea e pre lánge propunerea comisiunei.

Punendu-se la votu propunerea comisiunei

Nu se primesce, ci se acceptéza propunerea lui Diam. Manole.

Refer. comisiunei pentru propuneri referéza asupra propunerii lui Galat. Siagáu, cá protestele contr'a unei alegeri sa se intímeze in terminu de 8 dile la comisariulu scrutinatoriu.

Comisiunea propune trecerea la ordinea dilei si preste acést'a propunere.

Dep. Branu de Lemenyi si Ha-

nea se declara contr'a propunerii facute de comisiune.

Dep. Fratesiu pledéza pentru propunerea comisiunei.

Cav. de Puscariu spriginisce propunerea lui Siagáu cu adaqsulu, cá recorsele sa se intímeze in terminu de 10 dile seu la comisariulu scrutinatoriu seu la Consistoriu.

Bolog'a e pentru propunerea lui Siagáu cu aditamentulu lui Puscariu.

Punendu-se la votu se primesce propunerea lui Siagáu cu aditamentulu cav. Puscariu.

Referintele trecédu cu referat'a la propunerea dep. Branisce facutu la punctulu 25 a sinodului din 1873 propune trecerea preste acést'a propunere la ordinea dilei.

Branisce 'si apera propunerea sea.

Punendu-se la votu se primesce propunerea comisiunei.

Cu privire la propunerea deput. V. Rosiescu referitória la un'a colecta de 1 cr. la sufletu spre scopurile archidiecei, comisiunea propune trecerea la ordinea dilei.

Dep. N. Cristea si Z. Boiu spriginisce acést'a propunere. Contr'a propunerii facute de comisiune pledéza Hanea.

Cav. Puscariu spriginisce propunerea cu adaqsulu, cá colect'a sa se faca numai odata in anu si anume prin umblarea cu disculu la o serbatóre mare.

Dep. Ratiu propune amanarea discussiunei asupra propunerii din cestiune, pâna ce va trece crisea materiale, de care suferé poporulu, si sa se puna in lucrare la tempuri mai favorabile.

Votându-se asupra acestor'a propuneri:

Se primesce propunerea deput. Ratiu. Fiindu tempulu inaintatu siedinti'a s'a incheiatu la 6 ore.

Siedinti'a VIII.

(din 13 Aprilie 1874.)

Presidiulu ordinariu.

Notariu: Dr. Il. Puscariu.

Pentru tempulu scurtu propune dep. Macelariu, de a se verificá protocolulu siedintiei premergatórie, precum si a celei presinte pria dep. sinodali, ce au domiciliulu in Sibiu.

Acést'a propunere se primesce.

La ordine se pune raportulu comis. pentru regularea parochieloru si dotarea preotiloru.

Referintele Branisce cetesce urmatorulu raportu:

Comisiunea avendu la mâna actele impartasite de consistoriu pentru scurtimea tempului, nu este in positi'a face propuneri meritórice, ci numai formale.

a) Ca actele sa se redea Consist. arch. cu acea insarcinare speciale, cá pâna la sesiunea venitória sa faca unu conspectu detaiatu despre tóte parochiale devenite vacante in a. 1873—1875 si despre intregirea loru cu parochi seu administratori; precum si despre aceea ca câte parochii s'au redosu si in câte s'au potutu efectui imbunatatirea sortiei preotiloru prin reducerea numerului preotiloru si prin aflarea de midilóce noue.

b) Ca nici o parochia nóua sa nu se intregésc pâna nu se va stabiliu mai întâiu pre bas'a lezei dotatiunea preotului.

c) In specialu, recursulu comunei bis. Laneramu pentru declararea acestei parochii de class'a II cu doi preoti, a se transpune cons. arch. cu acea inviatiune ca parochi'a Laneramu sa nu se intregésc cu alu 2-lea preotu pâna nu se va asigurá amesuratu lezei, dotatiunea si pentru alu 2-lea preotu. Cele doué propuneri dintâiu se primescu fara desbateré; iéra in privinti'a prop. a 3 dep. Pope'a observá ca afacerea acést'a aru trebui a se lasá forului competente admin. spre decidere conformu lezei, seu déca tocmai aru voi sinodulu cá sa decida in acestu obiectu, propune amanarea desbaterii obiectului acestuia pâna la esaminarea ante actelor.

Tipeiu spriginisce propunerea comisiunei, carea sa si primesce.

La ordine se pune referat'a comis. scolarie cetita prin referintele ei Miheltianu in urmatórele:

Raportulu

comisiunei scolarie asupra raportului senatului scol. Nr. 958/1874, despre starea invetiamentului, la insarcinarea Prévenerabilului Sinodu archidiecesanu din . . Aprilie Nr. protoc.

Ce atinge cuprinsulu raportului din cestiune in generalu elu da unu espusu destulu de exactu despre intrég'a activitate desvoltata de cátra senatulu scol. in decursulu an. tr., nu ne da inse o icóna esacta si perfecta despre starea invetiamentului preste totu; cáci unele puncte din cuprinsulu acestui raportu nu suntu destulu de desvoltate, pre cându alte puncte referitórie la conclusele sinodului din an. tr., chiaru la agendele senatului scolariu desemnate in Statutul organicu (§. 122—131), parte suntu numai amintite cumca nu s'au pututu efectú din lips'a puteriloru de lucru parte inse nu se face amintire despre ele.

Acestea premise, comisiunea propune cá sa se cetesca raportulu comisiunali si sa se ia de substratu la desbateré, rezervandu-si a face propuneri la punctele singuratece a raportului, la punctele ce lipsescu si in fine si alte propuneri generale de interesu pentru scóle.

(Raportulu senatului scol. se cetesce.)

I. 1. La pasagiulu unde se aréta numerulu siedintieloru si piesele incurse — de unde se vede ca din 884 piese incurse 746 s'au superatu in 11 siedintie si 102 afara de siedintie, remanendu nesuperate 36, comisiunei i se pare cumca s'aru fi tienutu pre putiene siedintie si doresce cá pre viitoriu cu privire la urgenti'a unoru obiecte sa se tiena mai dese siedintie.

2. Ce se atinge de visitatiunea scóleloru comisiunea propune: cá pre anulu viitoriu, de ore-ce din incidentie neprevédute cercetarea scólei din Câmpeni nu s'a pututu efectui conformu unei otariri sinodali, in anulu acest'a sa se faca nesmintitu; iéra ce atinge visitatiunea scóleloru preste totu sa se faca unu sistemu ore-care desemnatu din partea consistoriului si conformu necessitatiloru ivite dintr'o parte seu alta. Cu privire la scóla „Radu Negru“ din Fagarasiu, constatandu-se iregularitati de natura deplorabila, comise de cátra organele administrative scol., consistoriulu s'a vediatu necesitatu de a dá Parintelui protopopu Petru Popescu o aspra in-fruntare pentru acele iregularitati, ceea ce se aduce si la cunoscinti'a Vener. Sinodu. Din ans'a acestui incidentu neplacutu comisiunea propune cá vener. consistoriu pre viitoriu sa fia cu deosebita atentiune si priveghiare asupra scólei „Radu Negru“ din Fagarasiu.

3. Privitoriu la punctulu 13. Comisiunea, dupa ce a constatu — computandu-se — cumca in sem. I din copiii capabili de a cercetá scóla frecuentéza din cei dela 6—12 ani 43.5% dintre cei dela 13—15 ani, 12.7% in sem. II dintre cei dela 6—12 ani 32.1% dintre cei dela 13—15 ani 7.6% intielegendu-se copiii de ambe secse, facendu-se asemenare cu anulu trecut de-si in acestu anu numerulu scolariloru a crescutu: totusi se vede o proportiune nefavoritória in percente fatia cu anulu trecut, ceea ce inse se póte esplicá numai din aceea impregiurare cáci in anulu trecut nu intrase din 15 protopopiate rapórtelre respective pentru a se puté intrebuintá la compunerea datelor necesarie si cumca acele protopopiate suntu unele in cari scólele suntu mai reu cercetate, — propune, cá pre viitoriu sa se faca conspectele atátu cele generalé cátu si cele specialé nu numai in aretarea de cifre, ci si prin aretarea procentelor, cá sa se póta avé in evidintia, vedindu-se câte percente dintre copii cercetéza preste totu si câte in singuratecele protopopiate, ceea ce ni-aru infatisá intr'unu modu chiaru starea invetiamentului si in totalu si specialu.

4. Privitoriu la p.-D. comisiunea constatandu necesitate imperativa de a se instrui elevii nostri din institutul teologico-pedagogicu in horti si agricultura propune: cá

Consistoriulu sa ingrijésc de ocuparea postulu profesorale pentru agronomia cu inceputulu an. scol. 1874/5. Academiculu D. Comisi'a sa se chiami din strainatate si sa se asiedie de profesor (de economia) si ca consistoriulu sa se ingrijésc si pentru procurarea unui pamentu potrivit pentru exercitiile de horti- si agricultura.

5. Privitoriu la p. E. Comisiunea propune cu majoritate cá luându in considerare miser'ia si scumpetea ce domnesce astadi in tíera, ajutoriulu pentru invetiatori, care pâna acum a fostu 1000 fl. sa se radice la 3000 fl. v. a. intrebuintandu-se nu numai pentru ajutorarea celoru seraci, ci si pentru ulterióra calificare a invetiatoriloru in generalu.

6. Privitoriu la p. F. Comisiunea avendu in vedere insemnatatea acestei cestiuni si constatandu, cá in Stat. org. nu suntu dispositiuni specialé pentru astfeliu de casuri, cá pre viitoriu astfeliu de controverse de competintia sa nu mai aiba locu propune cu maiortate: cá conferirea stipendiiloru si alegerea profesoriloru dela institutul teologico-pedagogicu sa le declare cá tienatórie de competintia consistoriului plenariu.

7. L. p. G. Comisiunea propune a) cá pre viitoriu sa se arete si numerulu catichumeniloru asternendu-se in clasificatiunile de pre amendóue semestre, precum si ca unde nu se afla catecheti asiediatu, b) sa se faca o consemnare despre tóte cártile scolarie introduse in institutele nóstre de invetiamentu si autorizate de cátra Consistoriulu nostru archidiecesanu, sa nu se admita pentru propunere in scólele nóstre de invetiamentu nici o carte scol. pâna nu se va incuviintiá si aprobá de cátra Consistoriu si resp. Sinodu.

8. La p. I. a) Luandu-se cu parere de reu la cunoscinti'a cumca atátea concluse ale sinodului din an. tr. — dintre cari parte mari si urgente — nu s'au efectuitu, comisiunea propune cá acele concluse Consistoriulu si resp. senat. scol. sa le duca cátu mai curendu in indeplinire, b) Asemenea propune, cá conditiunile pentru adoptarea principiului reciprocitatié in afacerea scóleloru unite facia cu greco-catolicii sa se stabileze de cátra senatulu nostru scolariu in contielegere cu organele respective din partea greco-catoliciloru si numai dupa ce acestea se voru fi primitu si aprobatu si de cátra Consistoriulu plenariu sa se puna acestu principiu in lucrare.

II. Cu privire la unele deféctuositati ale raportului — si pre care comisiunea le-au aflu in urmatórele:

1. Lipsescu datele generalé si specialé despre starea fonduriloru scóleloru nóstre confesionalé si felulu salariiloru, 2. Regulamentulu internu de invetiamentu pentru scólele poporale, secundarie si superióre. 3. Nu s'a tiparitu tabele pentru datele statistice scolare, 4. Nu s'a aretatu numerulu incaperiloru de scóla si in câte scóle copiii si copilele invéti'a despartiti si in cate impreuna. 5. Nu s'a facutu regulamentulu pentru esaminarea profesoriloru de teologie si pedagogie. 6. Nu s'a dusu in deplinire conclusele cuprinse pt. (95, 96, 97, 98, 120, 121) (aceste a se vedé in protocolulu din anulu trecut). 7. Nu se arata ce s'au facutu pentru ulterióra perfectionare a invetiatoriloru (§ 122 pt. 3 din Statutul organicu), cáti invetiatori suntu profesori, cáti definitivi, cáti cu — cáti fara esamenu de calificatiune. 8. Lipsescu aretarea despre starea cassei formate din taxele esamineru (§ 196). 9. Nici o propunere pentru meliorarea trebiloru scolare nu s'a facutu (129). 10. Nu s'a mintesce nimicu despre conferintiele invetiatoresci (§ 130). 11. Nu s'a amintesce nimicu nici despre adulti, — Comisiunea propune: de ore-ce punctele aici aretate pentru insemnatatea loru trebuiá se intre in cadrulu raportului senatului scolariu, Vener. Sinodu se indatorede pre senatulu scolariu cá in viitoriu la compunerea raportului scolariu anulu se ia stricta privire atátu la conclusele sinodali referitórie la invetiamentu, cátu si la §§ 122,—131 din St. organicu, ceea ce in anulu acest'a nu s'a facutu in modu suficiente.

III. Ca referitoriu la îmbunătățirea și înaintarea învățământului preste totu comisiunea are onore a face următoarele propuneri generale:

1. Senatul școlariu până la sesiunea anului venitoriu se face raportu, ca care școlile sunt prevăzute și încât sunt prevăzute sau nu sunt prevăzute cu mijloacele necesare de învățământ. 2. Considerându importantă cea mare și folosul celu avantajos ce aduce cursurile suplimentare pentru ulterioară calificatiune metodico-didactica a învățătorilor populari comisiunea propune, că spre acestu scopu întreaga archid. sa se împarta în cercuri potrivite, sa se denumescă câte unu conducătoriu dintre învățătorii cei mai harnici și s-ai îndatoreze pre învățătorii populari a se întruni pre unu tempu de 2-3 septamani la ascultarea acestora cursuri. Spre spriginirea acestora acolo unde presbiteratele singuratece nu aru fi în stare a purta singure speșele recerute, sa i se puna senatul școlastic la dispozițiune o suma corespunzătoare din cele 3000 fl. puse în bugetu pentru ajutorarea învățătorilor.

3. Comisiunea vedindu din tota starea școlilor noastre urgenta trebuința a unui regulamentu internu atâtu pentru școlile normale și populari câtu și institutul nostru teologic-pedagogicu — propune că senatul școlariu se întreprindă câtu mai eurenđu compunerea acestui regulamentu. 4. În privința Cartii I de cetire a dlui prot. și profesoru I. Popescu, comisiunea propune că sa se admita în școlile noastre popularie pre lângă a par. Zach. Boiu. Asemenea gramatică română pentru școlile populare, de dl protosincelu și prof. Dr. Il. Puscariu, esamenata și recomandata prin Cons. archid. se recomanda spre admitere în școlile noastre. Totu odata comisiunea propune că Ven. Sinodu sa si exprime dorința că pre viitoriu auctoriu de carti școlastice se și dea manuscrisele spre cenzurare senatului școlariu și acelea sa se tipărească în Tipografiă noastră archidieceșana care din parte se va îngriji că sa fie bine ajustata cu toate cele necesari spre tipărirea de carti bune școlastice.

5. Comisiunea mai propune: Pentru ducerea afacerilor internu a senatului școlariu sa se face unu regulamentu normativu pentru de a poté avé o buna evidința. — Închiindu raportulu seu comisiunea școlara, dupa ce a indicatu în câtu-va la cunete ce se manifesteaza în activitatea de până acum a senatului școl. și exprima în genere dorința că aceste, avendu în vedere importantia causei, de care se ocupa, sa si încordeze toate puterile, pentru că sa delatureze relele, care bantue școlile noastre confesionale din archidieceșana și sa caute a da afacerilor noastre școlare directiunea și avensulu ce-lu pretinde spiritulu tempului și pozițiunea noastră bisericășca — nationala. —

Asupra acestui raportu deschidendu-se dezbateri generale

Deput. Cav. Puscariu distinge părțile principale ale raportului, indigita la aceea ce aru fi în genere necesariu a se face într-o directiune și într'alta, constatând ca după împregiurările noastre după mijloacele ce au statu la dispozițiune senat. școlasticu amesuratu acceptariloru, ce se potu face dela persoane singuratece și dela unu referință școlasticu, care este reclamatu de necesități în launtru și în afara — s'au facutu destulu; propune de a se pune Consistoriului la dispozițiune mijloace mai largi și atunci și lucrările acestuia voru fi mai cu sporiu. Prelângă aceste observatiuni propune primirea în generalu a acestui raportu.

Popescu constatandu, ca comis. școlara au fostu la înaltă misiune ei, după raportulu auditu și doreșce, că pre venitoriu și trebile celor-alte senate școl. bisericășca și acelu episcopescu sa se dea spre referare la atari comisiuni emise din sinulu sinodului. Ca acestea închiandu-se dezbateri generale se trece la cea specială.

Cetindu-se punctu de punctu se primesc pt. I alu com.

La p. 2 ref. școl. observă, ca la

visitațiune în anul espiratu au avutu în vedere mai de aproape visitațiunile pentru care au fostu însărcinatu specialu de consistoriu.

Moldovanu constatandu necesitatea visitațiunilor spriginesc propunerea comisiunei.

Macelariu spriginesc propunerea comisiunei.

Dep. Cristea recunoscendu necesitatea visitațiunilor școlare face urm. propunere:

De ore-ce unu omu singuru nu este în stare în decursulu unui anu a visita școlile în archidieceșana asiă estinsă, cum este a noastră; — este inse o dorința justă și trebuincioasă constatata de a se visita școlile câtu mai eurenđu propune, ca în anul acestu cons. școl. sa se îngrijească de facerea visitațiunii după trebuința în întregu archidieceșana.

Dep. Macelariu e de parere a propunerea dep. Cristea sa se amane până la finea referatei că o prop. de sine statătoare. Pisco aratandu prin casuri concrete lipsa visitațiunilor școl. propune sistemizarea a 2 inspectori școl. și darea mijloacelor necesarie.

Popescu spriginesc pre Macelariu pentru amânarea propun. deput. Cristea.

Mesiotu face următoarea prop.: Fiindu necesitate imperativa, ca visitațiunea școl. noastre confes. sa se face în modu mai estinsu se invita senatul școl. că sa o faca acestu luându în ajutoriu spre scopulu acestu afara de referințe și pre alti asesori ai senat. școl.

Metianu este pentru propun. lui Cristea.

Popea spriginesc în principiu prop. lui Cristea, dar în privința modalității este de parere de a nu se emite comisari numai din senatu școl., ci sa se delege și alti barbati din afara.

Cav. Puscariu sub consensulu sinodului da esplicatiune prop. dep. Cristea în acelu întielesu, ca senatului școlasticu îi stă deschisa calea a-si alege pentru visit. școl. barbati din sinulu consist. fia dintr'unu senatu seu din tr'altulu fia și din afara — recomanda prop. dep. Cristea, carea se primesc.

În privința celor amintite de com. despre școl'a „Rada Negru“ din Fagarasiu la dorința dep. Hannia da ref. școl. unu raportu detaiatu despre cele aflate, care toate sinodulu le ia cu regretare la cunoscința.

Se primesc p. 2 alu comisiunei. P. p. 3 4 alu comisiunei școl. se primesc.

P. 5 se reléga a se decide la bug. școl. care s'au amanatu până după seversirea refer. școl.

La p. 6 dep. cav. Puscariu se dechiara întielesu cu prop. comis. în modu prov. inse pentru evitarea a târora indoielie precum este și competițiunea — sa se însărciniede consist. archid. plenariu de a elabora unu regulamentu internu alu afaceriloru sele și ale fiesce-cărui senatu în specialu.

Popescu doreșce că cele în temple în consistoriu sa se ia de astadata simplemente spre sciința că fapta complinita.

Popea spriginesc prop. deput. Puscariu cu atâtu mai multu cu câtu consistoriulu inca de mai înainte au cugetatu la lucrulu acestu.

Propunerea comisiunei dimpreuna cu a deputatului Puscariu se primesc.

P. p. 7 și 8 ale comis. școl. se primesc.

Partea a II a raportului privitoare la neele elaborate ce au a se pregatit pre venitoriu se primesc.

Din a III se primesc p. 1 fără observare; iera le p. 2 este Metianu contra prop. comis.

Boiu spriginesc prop. comis.

Cristea propune, că conferințele sa se reformiede precum au fostu în anii 1863-4.

Popea propune, ca conferințele învățătoareșca de până acum se coincide cu cursurile prop. de comisiune, contopindu-se într'una.

Se primesc p. 2 executatu în întie-

lesulu prop. dep. Popea afara de partea atingătoare de bugetu carea se reléga la bugetu.

P. 3 se primesc.

P. 4 s'au resolvalu prin prop. dep. Puscariu la l. p. 6 p. 4 alu com. școl. se primesc până în fine.

4. La ordine se pune bugetulu școlasticu a cărui decidere se amanașe.

Ref. com. buget. Filipescu cetesce din raportu pozițiile cestionate; da unele esplicatiuni despre starea fondurilor și propune, ca fondulu școlasticu remanendu intactu sa se acopere trebuințele școlastice din fondulu A și B seminarioalu cu 3000 fl. precum s'au propusu și din partea comis. școl.

Dupa o dezbateri scurta se primesc.

Puscariu propune și pentru visitațiunea școlara urcarea sumei de până acum.

Branu spriginesc pre Puscariu.

Protos. Puscariu doreșce că de ore-ce este constatata necesitatea inspectiunii pre lângă lucrurile sele și a celoru stresnu bisericășca și economice sa se esecute inspectiunea în toate 3 directiunile: după unu planu mai generalu — spre a se economisa în bani și în tempu; astu-feliu regulandu-se inspectiunea nu este în contra creșterii acestei pozițiuni.

Boiu este învoitu cu prop. dep. Puscariu și propune urcarea acestei sume dela 600 la 1000.

Metianu primesc prop. deput. Boiu cu adausulu că școlile acele sa se visitiede cu preferința unde e necesitatea mai mare.

Se primesc prop. dep. Boiu cu adausulu de Metianu.

La pozițiunea medicului primita de sinodu cu 200 fl. cav. Puscariu și esprima dorința sea consentita de mai multi deputati sinod. că sa se lucre într'acolo, că la institutul nostru archidieceșanu sa se institue prelegerea de medicina forensa (poporale), ivindu-se necesitatea acestu atâtu de tare la populu nostru; și din acestu punctu de vedere aru fi pentru viitoriu pentru urcarea sumei pre anii venitori.

Celelalte pozițiuni din bugetu se primesc precum s'au propusu de comisiune.

La ordine se pune bugetulu casei. Referințele comisiunei propune:

1) Că diurne s'a pusu pre di 2 fl. iera viaticu 1 fl. pre drumu ne feratu și 50 xr. pre drumu feratu pentru milu.

2) Ca din colectele ce s'au adunatu până acum sa se acopere speșele dep. din afara; iera cei din locu se primescă după ce se voru încasa restanțele.

Se primesc.

Dep. Puscariu renuncia la sum'a de 26 fl. în favoarea fondului arch. pentru acop. spes. sinodali; Popea, Boiu Protos. Puscariu, Cristea, Popescu, Fratesiu renuncia la diurnele, ce le competu asemenea în favoarea acelu fondu iera deput. Bologre, Hannia, Metianu, Branu, Macelariu renuncia la diurnele lor în fav. celoru arși din comun'a noastră bis. Dobru'a.

Acestora și acelu sa recunosc din partea sinodului multamita protocolara.

Comisiunea se exprima în privința propunerei consistoriale despre modalitatea acoperirii șpeșelor sinodale după modalitatea de până acum!

Filipescu din contra propune: Pentru încasarea șpeșelor sinodali sa se decida ca fia-care parochia are a conferi o suma proportionata adeca dela 50 xr. în susu și deca din sum'a întreaga încursa, după acoperirea competiției deputatiloru aru rezultă ore-care prisosu, acelu va merge în fondulu sinodalu.

Braicu descoperindu, ca comun'a bis. dela bis. cu (hramulu s.-lui Nicolae din Brasiovu au decisu a conferi din lad'a bis. în totu anul cu 100 fl. pentru sinodulu arch.) la prop. dep. Popea sinodulu ia spre placuta cunoscința acestu și se exprima recunoscința protocolara, pre lângă însărcinarea ca prin dl ppu concerninte — sa se aduca la cunoscința numitei comune bisericășca.

Metianu propune, că speșele sinodali sa se acopere din ladile bisericășca, încatu nu ajungu colectele particulare.

Hannia propune, că fia-care cercu sa se îngrijească pentru speșele deput. sei.

Patitiu și Pisco este contra prop. lui Hannia.

Se primesc propunerea comisiunei.

Excelența Sea Dlu presied. alu sinodului constatandu cursulu celu linu și plinu de sporiu alu membriloru sinodali, și mai alesu convingendu-se de iubirea și încrederea ce i-o au manifestatu sinodulu nostru archidieceșanu fatia de Esc. Sea, carele în acestu anu pentru 1-a ora au ocupatu locul de presiedinte alu sinodului archidieceșanu — multamiescă dloru deputati pentru zelulu, bunavoința și alipirea loră către densulu, în terminii cei mai miscatori, i rōga că si pre viitoriu sa i se pastredie acesta iubire și încredere și se conlucre cu același zel pentru binele și prosperarea bisericășca noastră ortodoxe române, și în fine imparțasindu binecventarea archierășca membriloru sinodali dechiara șiedința de adi și cu acesta sesiunea presinta de inchisa.

Dlu dep. N. Popea facendu una revrivire asupra obiectelor ce s'au pertractatu în decursulu sesiunii în acestu anu recunosc sporiulu celu mare ce s'au facutu spre înaintarea trebilor noastre bis. școl. și fundationale precum au fostu proiectulu pentru arondare a protopopiatelor, regularea parochiilor și îmbunătățirea stării preotiloru, apoi pentru procedur'a matrimoniale și disciplinaria, precum și altoru obiecte de importantia afundu tatietoria în regularea trebilor noastre bis. Sporiulu acestu în lucru, carele a întrecutu pre alu tuturor sinodeloră de mai înainte lu aserie simțiului celu bunu alu dloru deputati sinod. și în specia, tactului și blandității parintișca a Esc. Selé, cu care conduse presiidiulu sinodalu — supunendu-se pentru binele bisericășca laboiei acestei grele. I doreșce că Ddiu sa-lu întarască în sănătatea sea, că si pre viitorie se pota conduce Bisericășca noastră la împlinulu doririloru.

Sinodulu sub strigări repetite de: „sa traiscă Escel. Sea“, parasescă sal'a șiedintiloru.

Dela sinodulu aradanu.

Că sa aiba publiculu sciința și cunoscința si despre acestu sinodu reproducem din „Lumină“ următoarele:

Sinodulu eparchiei noastre aradanu si estu tempu a inceputu lucrările sele în Dumineca Tomei, conformu prescrișeloru statutului organicu. După praes'a și obiceiulu bisericășca orientale inceputulu s'a facutu cu celebrarea santei liturgii și chiamarea duhului șantu, la cari a pontificatu Présanți'a Sea dlu episcopu diecesanu cu o asistința numeroșca de protopresbiteri și presbiteri.

Seversindu-se în biserică ceremoniele premergătoare, deputatii sinodali se adunara în sal'a cancelariei episcopesci, unde se tienu șiedințele sinodali. Numai decatu se esmisa o deputatiune de trei, că se invite pre Présanți'a Sea dlu episcopu a ocupă scaunulu presiidiulu la sinodu, carele între aplause numeroșca și strigări de „sa traiscă“ ocupa presiidiulu, și prin o cuventare aleșca, sesiunea ordinară a sinodului eparchialu o dechiara de deschisa. Cuventarea Présanți'e Sele a fostu de odata și programulu marelu, ce episcopulu nostru constitutionalu și l'a defiptu întru realizarea mareloru și nobileloru intențiuni, ce le are fatia cu eparchiea și turm'a incredințiată archipastoriei Sele. În decursulu vorbirei adese ori a fostu intreruptu de aplausele membriloru sinodali, iera accentuandu perdeșca mare ce a suferitu bisericășca noastră prin mórtea marelu pastoriu Andreiu Sigun'a — o jelu nespusa și o întristare adena petronsa inimile celoru presenti, recugetandu la faptele marete ale regeneratoriulu sinodaliției noastre bisericășca.

Inca cu septamâni și luni înainte se ivisera ingrișirile mari pentru sórtea viitoria a fonduriloru bisericășca comune cu dieces'a Coranșebesului. Astu-feliu îndata la șiedința prima se otari înainte de totu caus'a fonduriloru sa se deșbata, că un'a ce priveșce interesele celoru două diecese,

Varietăți.

avendu sinodul a comunică decisiu sau și cu sinodul de la Caransebesiu; totuși această chestiune abia la a cincea zi fu rezolvită de sinod. Desbaterile asupra chestiunii au fost de totuși interesante.

Sinodul de Caransebesiu deși adoptase proiectul de regulament lucrat în Timișoara de comisiunea sinodala ad hoc, pre cându la noi se ivira trei pareri în privința administrației; una ca: fondurile să se împartă între ambele diocese, a doua, că acele să se administreze în comun la Timișoara și a treia, ca totuși în comun să se administreze înse la Arad, și această era părerea minorității din comisiunea ce a lucrat proiectul de regulament, dară apoi în decursul desbaterilor ce s'au ținut într-o conferință de trei ore, minoritatea această se unii cu cea, cari pretindeau împărțirea fondurilor, și astfel desbaterile au decurs numai în două direcțiuni esențialmente opuse. Împărțirea fondurilor, ori administrația lor comună la Timișoara era întrebarea, ce trebuia rezolvită. Afară de disputele infocate din conferința la cari au luat parte mai mulți oratori, precum Vincentiu Babesiu, Lazaru Ionescu, Georgiu Pop'a, Ioanu P. Desseanu, Parteniu Cosm'a și alții, făcând parte mai desemnă câte doi oratori în sinod. Din partea celor pentru administrația comună se desemnă domnii: Dr. Alexandru Mocioni și Vincentiu Babesiu, iera din partea celor pentru împărțire se desemnă Ioanu Popovicu Desseanu și Parteniu Cosm'a.

A fostu ședința în care s'a desbatut această importantă chestiune, cea mai interesantă din toate câte a ținut sinodele de până aci în ea s'a formatu punctul de manevră spre binele și înflorirea bisericii noastre naționale. Primul orator, carele a vorbit la această în sinod a fostu Dr. Ales. Mocioni. Atâtu agerimea spiritului câtu și oratoriile eminența a acestui barbat mare a îngrijit multu partea ce pledează pentru împărțire, dară luându apoi cuvântu Ioanu P. Desseanu, prin o vorbire de două patrare de ore, analiză chestiunea din punctu de vedere alu practicabilității, și refrange motivele aduse de Dr. Mocioni pentru administrația comună la Timișoara. A mai vorbitu dlu Babesiu și Cosm'a, apoi după desbaterile aceste pînă se treb'a la votare secretă, cu majoritate de voturi s'a hotărât ca: fondurile să se împartă după numărul sufletelor între ambele diocese, Arad și Caransebesiu.

Acastă a fostu chestiunea cea mai importantă dintre toate câte s'a ventilat în sinod până acum. Ședințele sinodale încă nu s'au încheiat și mai așteptăm rezultate în multe cauze, ce privescu interesele noastre și ale bisericii și din alte puncte de vedere. Până eri s'a censurat numai raporturile dela plenul consistoriilor, raportul episcopiei provisorie a fondurilor, și raportul dela senatele bisericesci. Unu incident neplăcut a aparut alaltă-eri în sinod; cinci membrii episcopiei provisorie, alesi din partea acestui sinod și-a datu demisiunea, avendu sinodul eri să suplinească locurile lor prin alegerea altor'a.

Preste totu altcum, lucrările sinodale au decurs și decurgu în armonie și ordine cea mai bună. Între dispozițiile aduse până aci mai însemnate este modificarea decisiului sinodal din anii trecuți cu privire la calificarea teologilor. Lipsa de preoți în cele mai multe părți ale diocesei este destul de înverdată. Astu-feliu că poporul se nu remana fără pastori sufletesci, au trebuit negresit, ca pentru parohiile serace la cari nime dintre cei cu 8 clase nu se rezolvescu, să se admită în teologie și tineri cu calificare mai puțină; înse de aci nu este iertat a deduce o regulă generală pentru totu. Cunoșcându noi binele intenției și viu'a interesare a arhipastoriului nostru, fatia de poporul sau credinciosu, suntemu deplinu îndreptățiți, ca prin această dispoziție luminarea și bunăstarea poporului intru nimicu nu va fi alterată. N.

(†) Iosifu Orbonasiu cu socii Anastasi'a fiicele Elena și Veturia — Anna Orbonasiu vedu'a Basia cu fiii Victoru, Corneliu și Eugeni'a — Ioanichiu Olariu cu socii Ecaterin'a nasc. Orbonasiu și Iuliu Orbonasiu în alor precum și celorlalți consangeni nime cu anim'a înfranta de dorere aduc la cunoștință, ca Preișutul lor parinte Ioane Orbonasiu de Vajda-Hunyad, protopresbteru gr. or. Tractului Iliei în 62-lea alu vîetiei și 42-lea alu pastoriei sele în 22/10 Aprilie 1874 la 10 ore în noapte în urm'a unui morbu greu și-au dat sufletulu în mîn'a creatorelui.

Remansiile corporale se voru petrece pentru etern'a odihna în cimitiriula gr. or. din locu la 12/24 Aprilie — la care actu de condolență s'au invitat totu consangeni amici și cunoscuți. „Fia-i țieră'nă usioră și memori'a binecuvîntată.“

Unu scurtu tractat despre institutele de corecție.

(urmăre și fine.)

Reputarea din clase mai bune în clase mai rele de regula urmădă după abateri și pedepse disciplinare, și anume din clas'a I-a, a eminentilor se repune cine după ori ce abateri disciplinare, ce trage după sine și pedepse disciplinare. Că uoul ce se afla în clas'a a II după o pedepse disciplinaria să se repuna s'au ba? depinde dela calitatea abaterii și dela prejudicarea direcției.

Repunerea atâtu din clas'a I câtu și din a II se face totu-deună în clas'a aceea, în care fusese pusu detenutul întâi-a și data la intrarea sa în institut. După ce care-va se repune, se pôte avansa de nou de regula ierăsi numai după o portare bună și după împlinirea termenului prefipt pentru avansare.

La casu de lipsa se formădă încă o clasă a inteligenților, în care se punu individi inteligenți, deca nu s'au recidivat. Acești înse numai în privința localității formădă o clasă separată, iera în privința beneficiilor și favorurilor aparține făcând d'între ei acelei clase și subelase, ce o pretinde etatea și statulu morale alu unuia s'au altuia.

Despre rezultatul nesușințeloru privitorie la corecția detenutiloru

În privința îndreptării detenutiloru și facu omeni imaginații foarte varii și curioze.

Unii privescu oper'a corecției asemenea unui masine, ca adeca atrapatu fiindu criminalistulu, prin ascultare, acuzare, și judecare, prin estradarea lui în institutul corectoriu, prin revist'a ținută asupra vîetiei lui din partea preotului, deșteptându-se conștiința, este pocnit, și înmuindu-i-se inim'a că cear'a, îndată se pôte imprimă în ea totu felulu de forme nobile: din partea preotului crucea, inim'a și anghir'a, că simbole a religiunii, din partea directorului fascele, că simbolu alu virtutiei civile; din partea invetigatorului chipulu Minervei, că simbolu alu înțelepciunii, și astfel modelulu unui omu bun și îndreptat aru fi gat'a.

Alții cugetă și vorbescu, ca toate ostenețele și nesușințele, ce se punu pentru îndreptarea criminalistilor, s'au zadarnice, și fara de nici un rezultat dorit.

Cei dintâiu, optimisti în gradulu superlativu, nu cunoscu greutățile și rezultatele cele adese-ori dubie s'au nemulțămîtorie ale educației preste totu, și cu atât'a mai dubie și nemulțămîtorie ale unei educații supletorie și corecție.

Cei din urma, pesimisti fara margini, despretuescu însăși educația. Ore deca tocmai pedagogulu celu mai renumit nu pôte face din totu elevii sei acei'a ce doresce, urmădă ca s'a omitu înseși edu-

cațiunea? Resultatele, cele producu institutele corecție preste totu s'au multumitorie. Eara deca se afla încă multi criminalisti învechiti, ce deosebire furi recidivat, asupra cărora p'au putienu s'au mai nimicu nu p'au influențat institutele corecție, urmădă, că sa despretuim cu totulu aceste institutiuni și sa ne întorcem ierăsi în seculii barbarismului și întunerecului?

Cu totulu astfelu se are lucrulu. Sciu eu însumi foarte multi din cei ce s'au eliberat din acestu institut, cari au invetiatu în institut a celi și a serie bine, precum și cele patru specii din calculațiune, și au câștigat cunoștințe multumitorie și frumoșe din religiune, au invetiatu un'a s'au alta meserie, și astadi vîetuescu cu onore și dreptate.

Despre cei ce s'au judecatu pentru vatămări grele trupesci și pentru omoruri se pôte dice în genere, ca deși la intrarea lor în institut s'au petrușit de parere de reu, și se afla pre calea îndreptării. Dară cercându în speciale și mai adencu, afla omulu ce și între acesti'a, că și între criminalistii de altu soi se afla foarte multi încă, cari punu vin'a pre ursită, s'au pre belia, s'au pre alta iritațiune, s'au pre alte împregiorări, cari nu judeca și nu cunoscu marimea faptiei, și adese-ori lamentădă nu pentru ca au seversitu fapt'a, ci pentru ca i au judecatu. Multi, cari încă nu au fostu stricati moralmente s'au stricatu în carcerile preventive comitatense, unde au fostu închisi și au petrecutu la olaltă cu criminalistii cei mai stricati. Unii la intrarea lor în institut nu au încă o cunoștință despre religiune, despre Ddieu, detorințele lor fatia cu Ddieu și cătra deapropoșele, ba nu sciu pôte nici rostii cu cuvința o rugățiune. Eara de alta parte s'au alții, cu capulu plinu de totu felulu de cugete rele, și cu prejudeții, cu anim'a plinu de credința desieră, și de dorințe criminali.

Din privirea lor cea selbateca, din purtarea lor cea rece, din vorbele laconice, s'au apoi lungi și cu totu felu de frase, și de desvinovărire de sine, nu poti ceti și altă altu ce-va, fara neîncredere, indiferentismu, despretiu, o judecată scalciată despre alu meș și alu t'au, o inimă stricată, încatu totu internulu 'lu p'au asemană cu unu pamentu pustiu, pre carele au crescut și s'au radacinat totu felulu de spini și polomida, încatu nu soi să te înflorești, s'au să-i compatimesci, încatu 'ti vine sa eschiami cu mirare și machire: Ddieule! această este creatur'a ta cea nobila, ce p'au chipulu și asemenarea ta? Acesta este omulu, a cărui'a țieră este perfecționarea?

Și această se țiere de plas'a acelor ființe ratiionale, cătra cari au disu invetigatorulu lumei: „Zi-ti desoversitu precum și Tatalu vostru celu din ceruri au fostu desoversitu?“

Ací se cere studiu, se recere pracsă, se recere taria sufletescă, se recere cunoștințe despre natur'a și caracterulu omilor, se recere pedagogia, psihologia, că sa se p'au începe sa se p'au continuă și desvoltă cu succesu oper'a corecției s'au îndreptării fatia cu astfelu de individi.

Preste totu s'au foarte supriși criminalisti, cându vedu și esperiația din ce în ce mai multu tractarea cea umana și parintescă din institut, cându se convingu, ca în oper'a corecției lor lucră nise motive sublimi și curate. Între ramurile operei de corecție se numera cu deosebire: disciplina, școlă și bibliotecă — servitiulu divin și pastorirea sufletescă — cultur'a moralo religioasă, industri'a și meseria — cultur'a în chiamarea omului, și visitele.

Cu dreptu cuventu dice Kühne, ca momentele cele mai însemnate ale operei îndreptării, adeca stărnirea și întărirea moralității în sensulu celu adeverat remana totu-deună pre spetele preotului. Și fericitu este institutul acel'a, în carele preotulu lucră din o vocatione înt-rina, cu interesu curat și invapaiat, fără sensualitate morbósa, și în deplina consonanță cu regulamentul casei. În-

data ce detenutul capeta încredere în preotulu seu, au pasitu pre calea îndreptării.

Precum este art'a în clas'a de josu talentu și deprindere, iera în clas'a mai înaltă știință, astfel este moralitatea la clas'a de josu a omilor de regula o miscare naturală și dedare, iera în clas'a superioară este o înțelegere a ordinii morale din lume, o convicțiune despre prețulu morale, s'au despre veritatea, ca în interesulu comunu și afla făcând și interesulu seu propriu, și o voință tare și liberă, de urm'a acestei convicțiuni. Numai atunci este detenutul îndreptat, cându voința această s'au întăritu astfelu, încatu ea remâne neclătită și atunci cându nu-lu urmărescu nemidlocitu constringerea și amenințarea legii statului.

Încatu se pôte ajunge scopulu acest'a, aterna preste totu dela sistemulu institutulu dela calitatea individulu, dela durată tempului de pedepse, dela probitate preotulu, d'ectorulu și acelu'al'alu personalu dela institutul corectoriu, și dela chiarulu lui Ddieu.

Titu Gheorgiu preot gr. or. la institutul regescu de corecție din Gherla.

Raportu comerciale.

Sabiu 28 Aprilie n. Grâu 4 fl. 67 xr. frumosu, 7 fl. 13 xr. mestecat, 6 fl. 80 xr. calit. infer.; secar'a 5 fl. 7 xr. pâna 4 fl. 80; orzu 4 fl. 33; ovessu 2 fl. pâna 1 fl. 3 xr.; cucuruz (porumb) 3 fl. 87—4 fl. — xr.; cartofi 1 fl. 73 xr. galé'a austriacă. Cănepe'a 18—20 fl. maj'a. Linteă 6 fl. 67 xr.; mazareă 6 fl. 67 xr., Fasolea 5 fl. 67 xr. Fenu legat 1 fl. 30, nelegat 1 fl. 10 xr., paie lungi 80 xr., scurte 70 xr. maj'a. Lemne de foc 8—10 fl. stang. austr. Carnea de vita 18—22 cr. p., de porc 28 xr. Unșorea 79 xr. pâna la 1 fl. 20 cup'a.

Concursu.

Pentru parohia vacanta gr. or. din Cristiori protopresbiteratulu Zarandului se escrie prin această concursu pâna în 12 Maiu a. c. în care di va fi și alegerea.

Doritorii de a competi la această parohia carea este clasificată de o parohia de cl. a III (trei'a), au a-si îndreptă petitiunile lor instruite în sensulu statut. org. la subsemnatulu în Bradu (col. Zarandului) pâna la terminulu susu amintitu. Bradu 15 Aprilie 1874.

În contelegere cu comitetulu parohialu.

Nic. I. Miheltianu, prot. gr. or. alu Zarandului.

(1—3)

Concursu.

Devenindu în vacanță, un'a din cele două parohii din Resnovu, în protopopiatulu Branului, — clas'a întâia, cu 302 familii, s'au 1278 suflete; pentru rentregirea ei se escrie concursu, pâna la 30 Aprilie a. c.

Emolumentele acestei parohii s'au:

1. Venitul dela tacele stolare sigare, — regulate prin autoritățile competente, — apoi acel'a dela umblarea cu S. cruce în ajunulu botedilui, toate acestea calculate pre bas'a protocoșeloru matriculare după calcululu mediulu alu celor cinci ani din urma, se urca la suma anuală de 300 fl.

2 o porțiune canonică de 15 jugere catastrale pamentu arabulu comasatu... computatu-la 300 fl.

3 o subvențiune din cas'a alodială de câte 200 fl. pre totu anulu. — Care toate dau summ'a de 800 fl.

Dela concurenți se cere, — prelânga cursulu clericalu, se fia terminat studiulu gimnasial și sa fia depus examenu de maturitate, iera recusele lor instruite în sensulu „dispozițiilor provisorie pentru regularea parohieloru“, le voru înaintă subscribului, pâna la terminulu mai susu disu.

Zernesci în 21 Martiu 1874.

În contelegere cu comitetulu parohialu Ioanu Metianu Prot.

(3—3)